

TEDENSKA SLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto III.

V Ljubljani, dne 17. marca 1927

Štev. 11

Telefon in njegova uporaba

Svet napreduje od dne do dne in življenje drvi vedno hitreje mimo nas. Vsak dan čitamo o novih iznajdbah, ki jih pa vzamemo na prvi pogled kar tako mimogrede, kot nekaj samo po sebi razumljivega, kot nekaj vsakdanjega. Ali če se pa mi v vse to poglobimo in razmišljujemo o tem vsakdanjem pojavu, pa ostrmimo in samega sebe vprašamo: Ali je to vse res, ali je to mogoče, da se vse to godi, da to niso morda samo sanje?

Predstavljajmo si našega deda, ki je umrl pred tridesetimi leti in je preživel vse svoje lepo mirno in pošteno življenje v kraju preproste gorske vasice, kaj bi on rekel, ako bi se trenutno znašel v današnjem življenjskem drendaju?

Kako redki so kraji, če prav oddaljeni daleč od večjih mest in vezani s slabimi cestami, kamor še ni pridrčal avtomobil? Kako začuden so ljudje zrlji na te prve kočije, premikajoče se brez konj in kako nepopolni so bili. Marsikdo se bo še spominjal kakšen ropot so povzročali in kako mirno in tiho vozijo danes. Predstavljajmo si našega dedka, kaj bi dejal, ako bi zagledal visoko v zraku pod čisto poletno modrino frčati veliki ptici podobno prikazen. Gotovo bi se prekrizal in ne bi hotel verjeti, da to vodijo ljudje, ki se drznejo v nekaj urah preleteti vso neskončno široko morsk gladino med našo suho zemljo in tisto Ameriko, v katero so se upali pred leti izseliti le prav posebno pogumni ljudje. Če bi pa dedu pripovedovali, da se ljudje, Evropec in Američan razgovarjata skozi toliko tisoč km in preko morja po tisti ozki žici, pa res ne vem, kaj bi starček naredil in če bi si ne zaželel nazaj v tihi grob, kjer ga ne motijo ti čudni novovrstni ljudje.

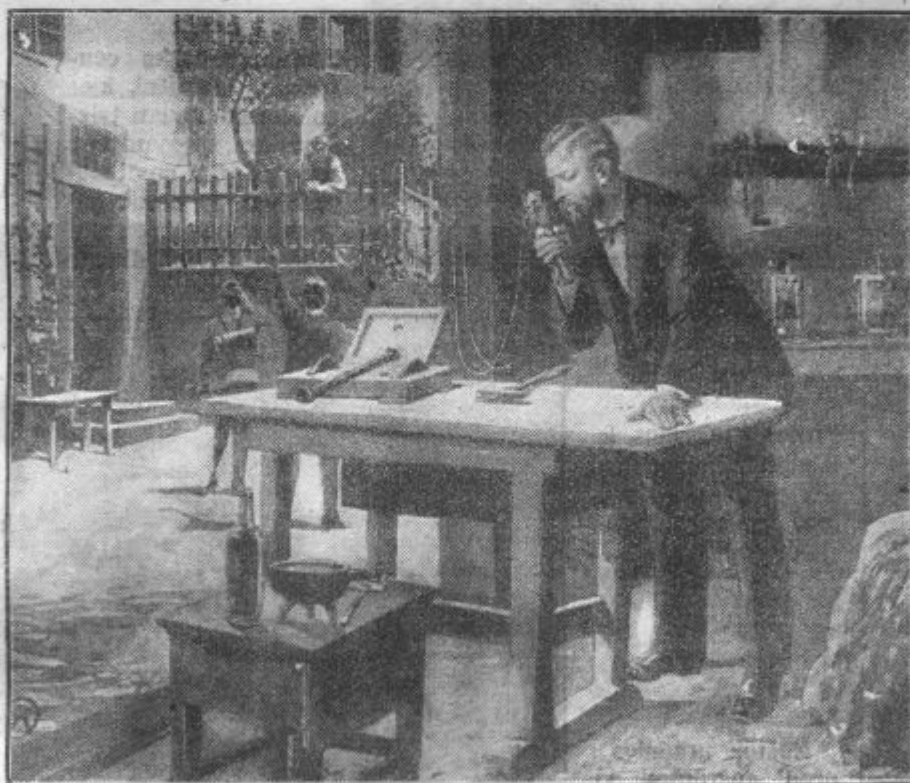
Toda tako mora biti in če pomislimo, kaj bi rekli mi, ko bi bile trenutno ukinjene vse iznajdbe in vse ugodnosti, ki jih imamo na njih podlagi, upeljane v zadnjih 30 letih? Nastale bi neverjetne zmede in tudi mnogi od onih, ki so danes deležni vseh omenjenih ugodnosti, bi obupali in odšli radi med večno počivajoče.

Med današnje največje ugodnosti pa spada v prvi vrsti telefon. Kdo še danes ne pozna te velezanimive naprave in malo je ljudi, ako že niso sami telefonirali, pa so vsaj imeli ugodnosti od telefona, odnosno telefonskega razgovora. V vsakem kraju, kjer je le količkaj razvita trgovina ali industrija in po večini pošt na deželi je opremljenih s telefonskimi govornicami in zvezanih z neskončnim svetovnim telefonskim omrežjem.

Nastane zanimivo vprašanje, kaj je telefon in kdo ga je iznašel. Naj zadostuje preprosto pojasnilo, ki bo lahko vsakomur razumljivo. Vsakdo danes že ve, da se elektrika pretaka po napeljanih žicah, kakor voda po ceveh ali strugah, samo s to razliko, da voda hitro uteče in se drugam razlije, ter jo je zelo težko zopet uloviti. Elektrika pa je mnogo lažje vodljiva in bolj ubogljiva, nadalje pa tudi zelo občutljiva. Elektrika vzbudi elektriko tudi v drugih predmetih, kjer je poprej počivala ali — rekli bi — spala. Elektrika pa

je na drugi strani tudi podobna dolgi palici, ki vse, kar se dogodi na enem koncu, prenese na drugega. Če trdo palico le malo premaknemo na enem koncu, se bo sama ob sebi zamajala tudi na drugem. Elektrika pa prekaša vse v občutljivosti, ona prenese z enega konca na drugega tudi to, kar na njo vpliva v njeni bližini. Vsakomur je znano, da se zamaje odnosno strese košček tankega papirja, tanke kovinaste ploščice, ki so tudi zelo občutljive in se pod vsakim človeškim zvokom zamajejo. Majanje ploščice odnosno tresljaji, povzročajo manjši ali večji pritisk, ki ga prenese elektrika, ali bolje rečeno pusti občutiti na drugem koncu žice. Ker je tudi tam taka ploščica, se tudi tista prav tako zamaje in povzroči iste tresljaje in tresljaji zopet iste glasove. Da pa tresljaji povzročajo glasove, to ve invidi lahko vsako podeželsko dete po zvonovili, ki zazvene, ako udari kembelj. Kako povzročajo tresljaji glasove, vidimo zlasti očitno pri žuželkah, ki pri letanju brenče. To brenčanje povzroča hitro frfotanje malih žuželkinih perotk.

Pravi in prvi iznajditelj telefona je bil, kakor pri mnogih drugih važnih iznajdbah zopet podeželan, kmečki sin, Filip Reis, izredno nadarjen mož, rojen leta 1834 v Nemčiji, ki ni imel prilike, da bi obiskoval šole in se je za to izučil za barvarja. Šele kasneje, ko je bil že samostojen pomočnik, je posvetil ves prosti čas študiranju naravoslovnih ved. S svojo pridnostjo je postal učitelj in izumitelj. Ker je delal razne kemične poizkuse so se ga ljudje kar bali in ga smatrali za čarodeja. Posebno čudno se jim je zdelo, ko je govoril na precejšnjo daljavo. Svojo preizkuševalnico je imel na skednju, kjer ga vidimo na naši sliki. Toda njegov telefon je bil seveda še precej pomanjkljiv in praktično neuporaben. Drugi izumitelj telefona je bil Aleksander Bell, učitelj v Bostonu v Ameriki, ki je telefon znat-

no izboljšal in sicer v letu 1862 in 1863. Pa tudi ta še ni bil izvrsten in je bil mnogo slabši od današnjega. Od te dobe, ko je Bell iznašel izpopolnjen telefon, pa do danes najdemo, kako telefon od dne do dne bolj napreduje do današnjih telefonov, ki so omrežili ves kulturni svet in brez katerega se današnjega medsebojnega občevanja sploh ne moremo predstavljati. Zlasti današnji trgovski svet rabi hitre razgovore z zastopniki in odjemalci v daljnih krajih, ki je mogoč edino le po telefonu. Pisana beseda je v modernem trgovanju mnogo prepočasna, brzjav zopet iz drugih ozirov ne odgovarja prav vselej. Le živa beseda, ki jo prenaša telefonska žica na sto in sto kilometrske daljave in na katero je mogoče v trenutku zopet odgovarjati, more zadovoljiti obsežno in živahno svetovno poslovno življenje.

Med najnovejše in najbolj praktične naprave, ki smo jih dobili v zadnjem času pri naših telefonih, pa je nova telefonska centrala v Ljubljani, ki je tako prirejena, da vsak posameznik sam napravi zvezo brez poredovanja telefonistke v telefonski centrali.

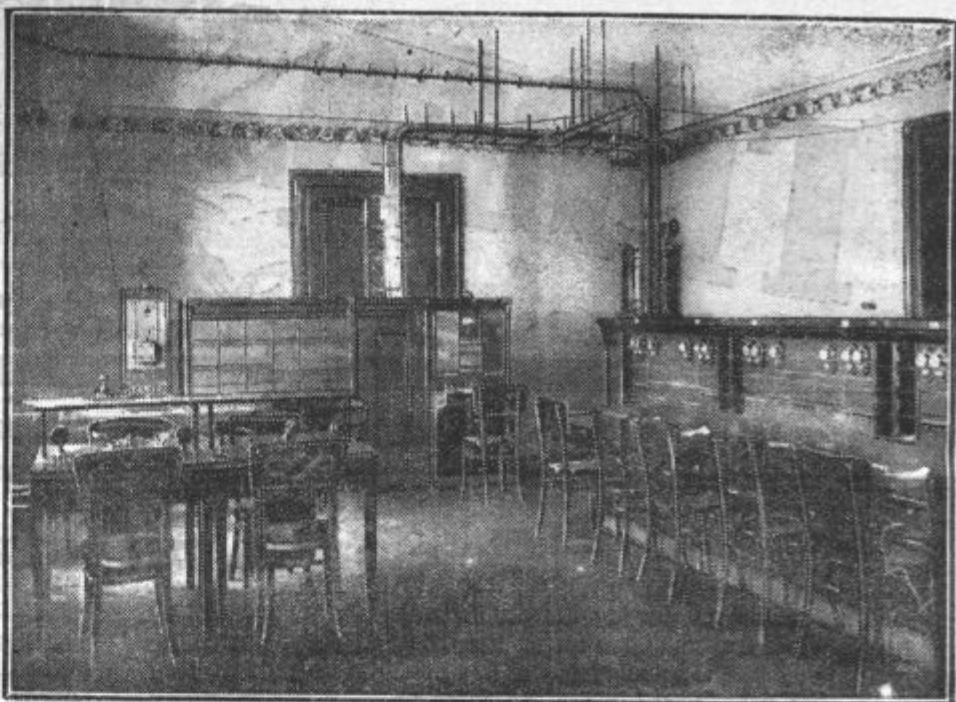

Levo:

Valentin Poljanšek, poslanec oblasne skupščine za logaški okraj, je stavil mnogo koristnih predlogov posebno za poplavljenice.

Desno:

Del nove telefonske centrale v Ljubljani, kjer so naprave, ki ljubljanskega naročnika spoje z naročnikom na deželi.

Desno:

P. Hugolin Sattner, naš slavní skladatelj, nas je kljub svoji visoki starosti obdaril z opero »Tajdo«, kjer nam slika romanje naših prednikov v špansko božjo pot Sanjago de Kompostela.

Levo:

Stara telefonska centrala v Ljubljani, kjer so morale spajati telefonistke posamezne naročnike, v novi centrali pa to uredi naprave same brez pomoči telefonistke.

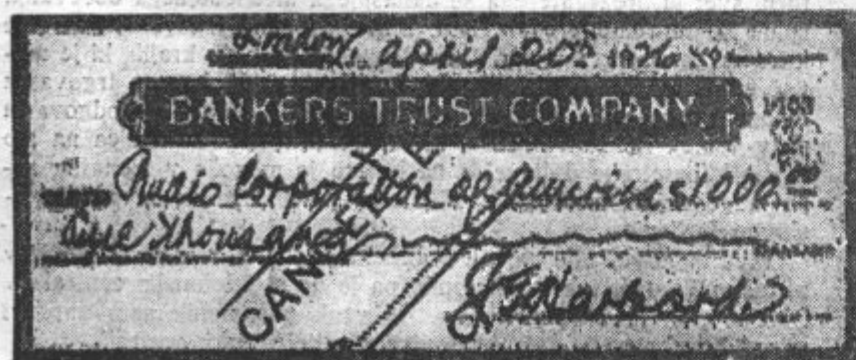

Levo:

Profesor Karolus je izumitelj prenašanja slik potom telegrafa med najbolj oddaljenimi kraji.

Desno:

Poštna uradnica pred aparatom, ki sprejema in oddaja slike kakor po telegrafu v tuje kraje.

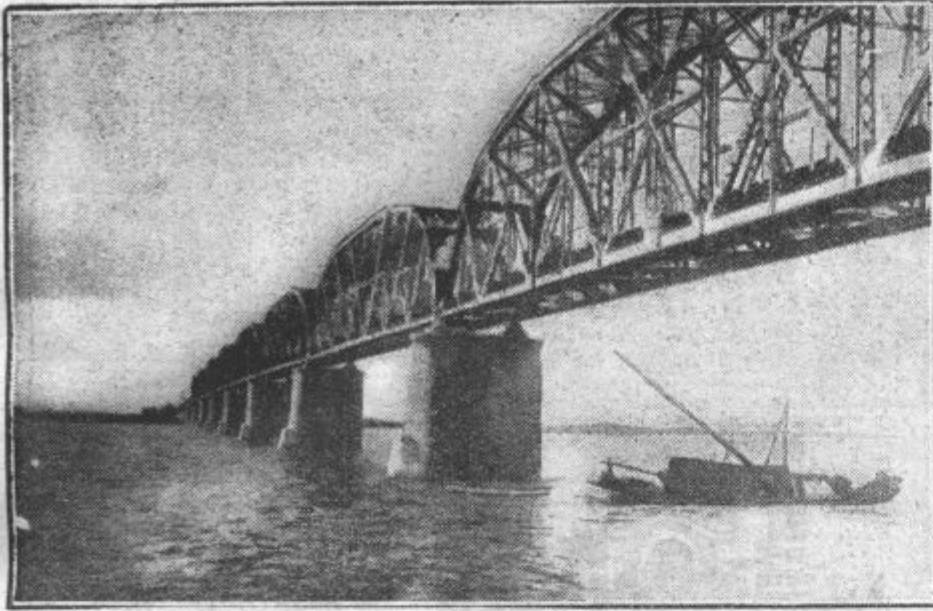
Na desni:

Tihany, izumitelj priprave, ki je z njo čez hribe in doline mogoče gledati v najoddaljeneše kraje, podobno kakor telegrafirati ali telefonirati.

Na levi:

Iz Novega Jorka v Ameriki po telgrafu v London v nekoliko minutah prenešeni ček, ki ga je banka v Londonu takoj izločala.

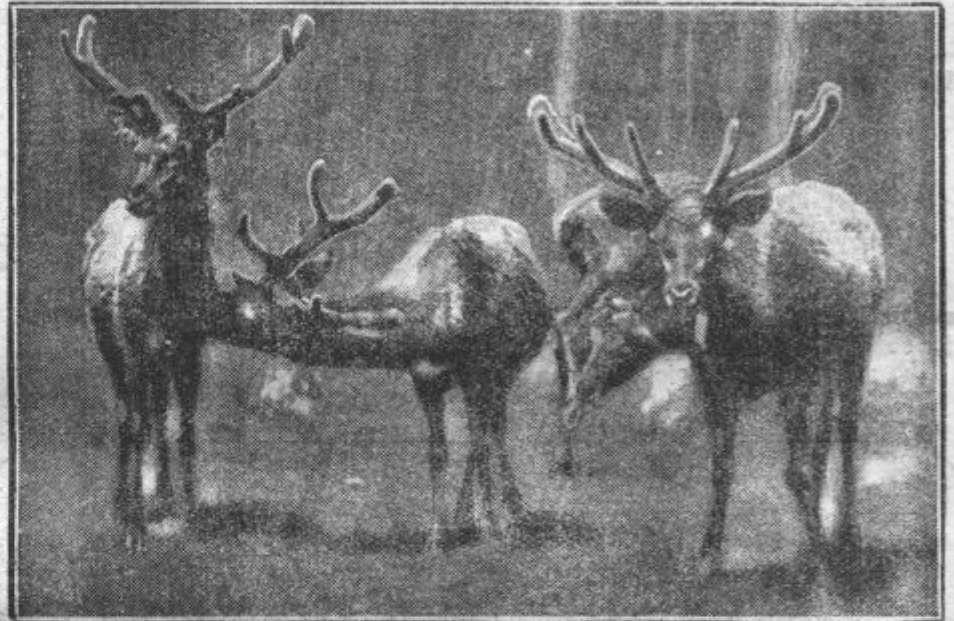
Desno,
Hedvika Finc, najstarejša Ljubljanka, je te dni umrla, stara le 8 tednov manj kot 100 let.

Levo:
Velikanski most čez reko Sungari v Sibiriji, ki so se čezenj vozili naši ujetniki iz svetovne vojne na povratku v domovino čez Azijo.

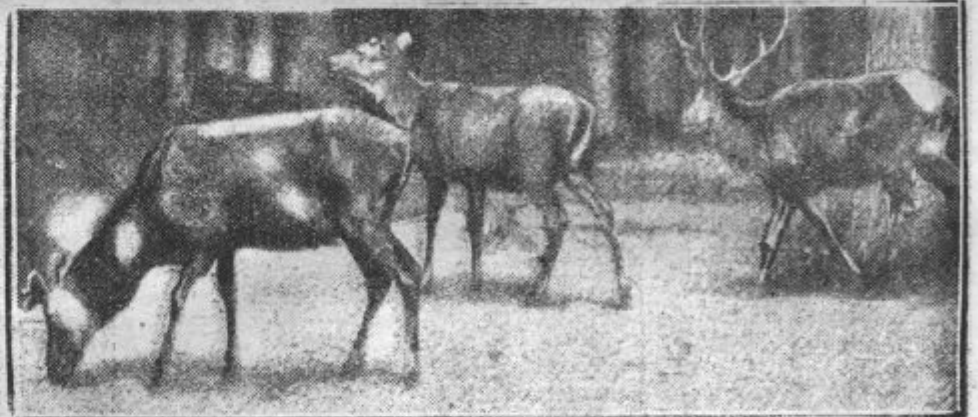

Ivan Bajžeti, rodom iz Strazasca pri Kranju, znani sokolski delavec, pisatelj in urednik »Sokoliča«, je te dni praznoval svojo petdesetletnico.

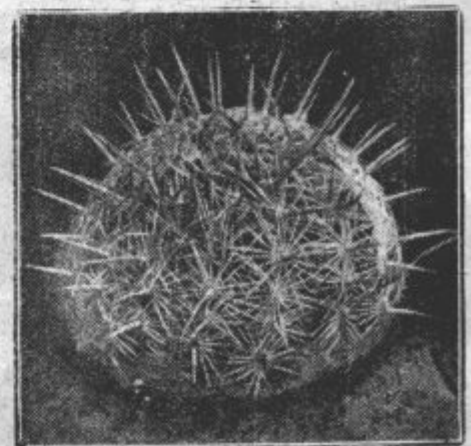

Desno:

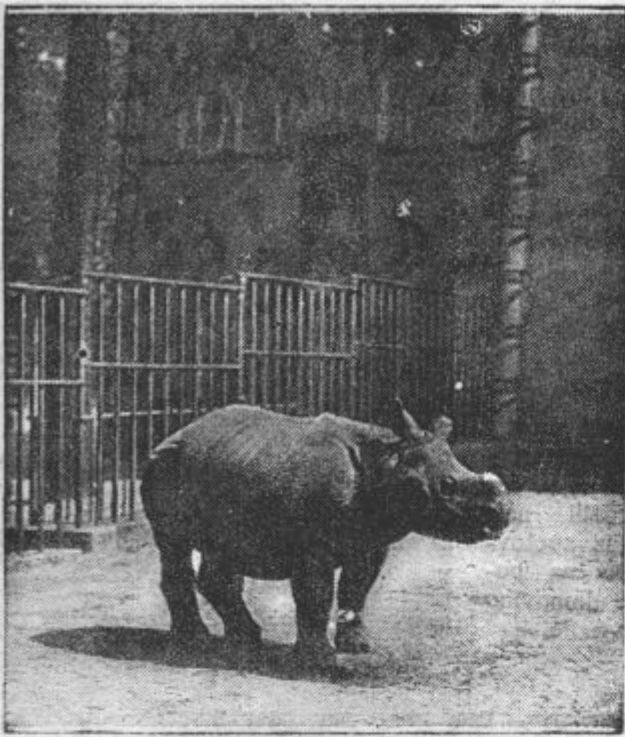
Jeleni sušca meseca odvržejo svoj nakit, ponosno rogovic, kakor vidimo na spodnji sliki. V kratkem času jim zopet zraste novo rogovic, ki je v začetku prevlečeno s kožo, kakor nam kaže zgornja slika.

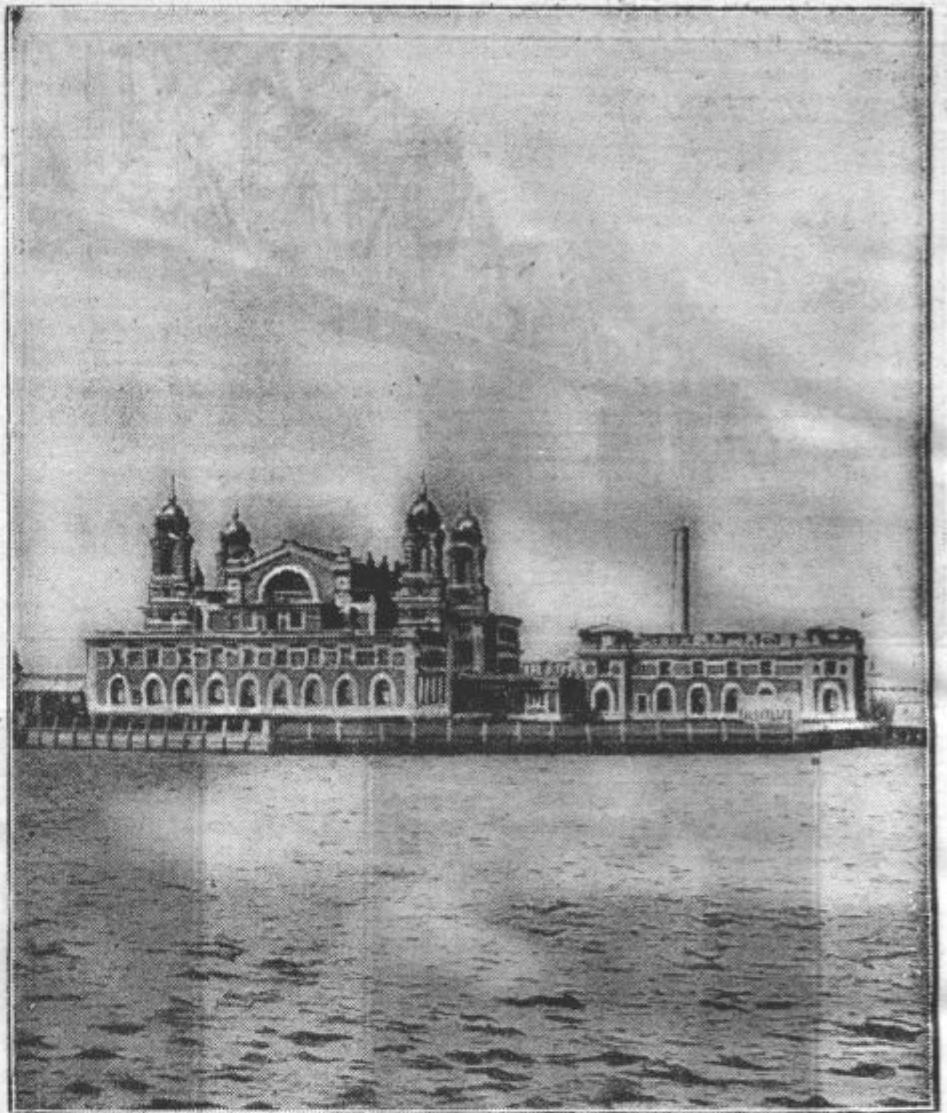
Pristan ob Dravi v Mariboru, kjer pristajajo splavarji, ki privvažajo les po Dravi in Donavi do Beograda in še dalje.

Kaktusi so prav zanimive rastline iz Srednje Amerike, ki jih tudi pri nas prav radi goje radi nenavadne oblike in krásnega cvetja.

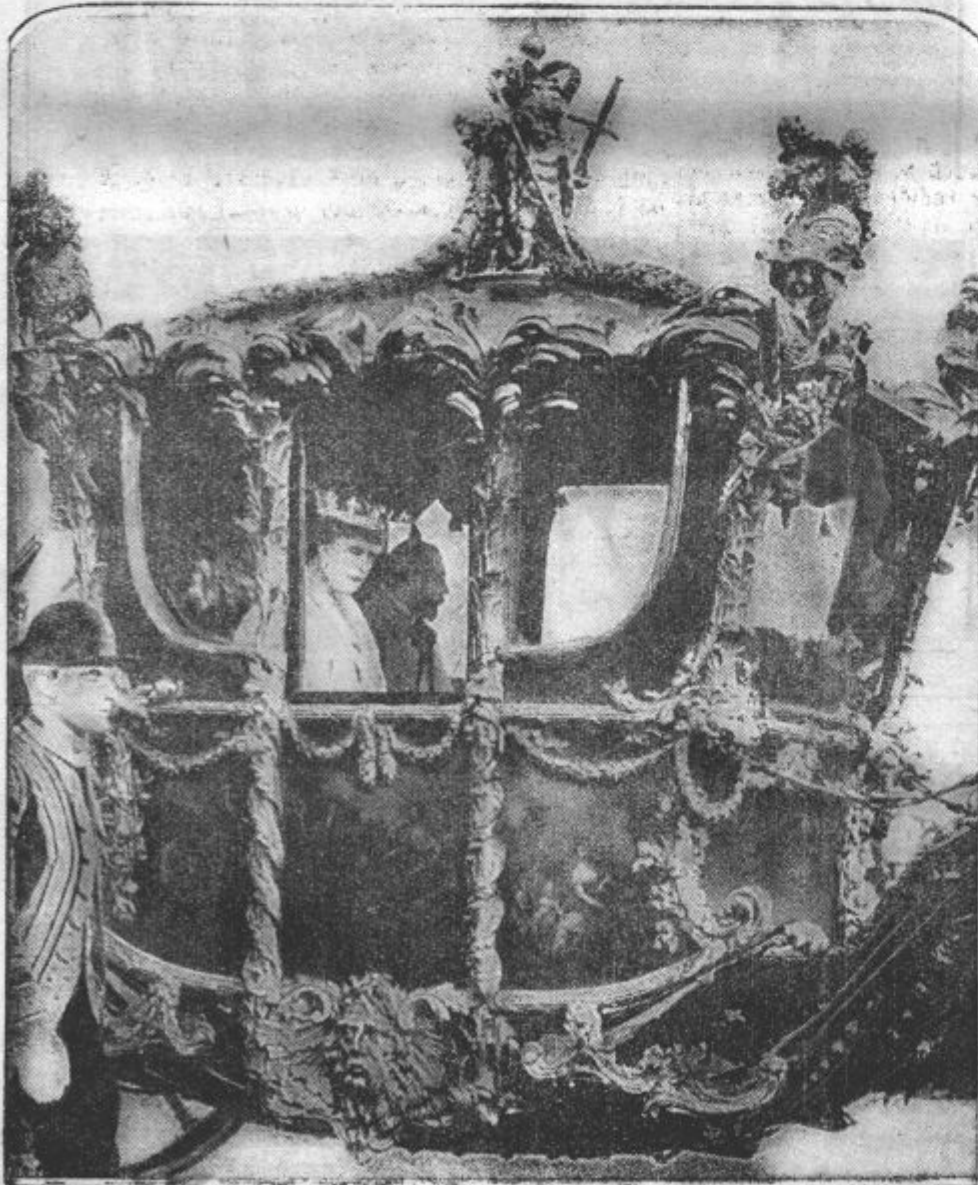

Mladi nosorog, ki so ga iz Indije pripeljali v živalski vrt v Anverso v Belgiji.

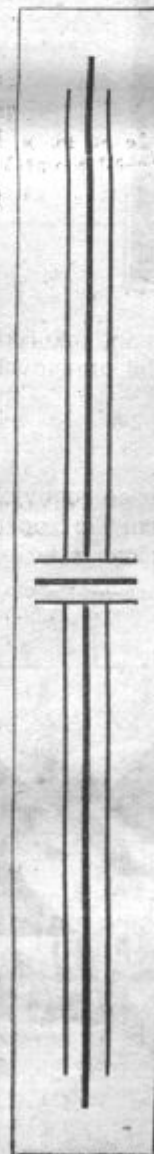

Na desni:

Izseljeniška palača na otoku Ellis Islandu v Novem Jorku, kjer se vsak izseljenec mora podvreči pregledu listin in marsikoga pošljejo tudi nazaj v Evropo.

Pozlačena kočija, ki se z njo vozi angleški kralj ob svečanih prilikah po Londonu.

Na desni: Pogled na glavno cesto v Novem Jorku.